

กลวิธีการเขียนของ ว.วชิรเมธี

กาญจนา ปรามปัญญา

บทคัดย่อ

The purpose of this research is to analyze writing techniques used in W. Vajiramedsi's works. His 11 dhamma books published by Amarin Printing and Publishing Co, Ltd. in 2004-2007 are selectively analyzed in this study.

The study showed W.Vajiramedhi's various interesting writing techniques. The title of his writing was relevant to the content of the book. His presentation style was interestingly seen in his work through the use of definitions, imagery, description, question and answer, references, and opinions. His summary style was that he always emphasized the main ideas of the story.

ภูมิหลัง

ในสังคมปัจจุบันมีคนสนใจธรรมะน้อยลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเข้าใจว่าธรรมะเป็นเรื่องที่ล้าสมัยและไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง อีกทั้งวิธีการถ่ายทอดธรรมะส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับความสนใจของคนรุ่นใหม่ ผู้ที่ถ่ายทอดธรรมะจึงต้องอาศัยกลวิธีต่างๆ ในการนำเสนอธรรมะ เพื่อโน้มน้าวใจให้พุทธศาสนิกชนหันมาสนใจธรรมะมากขึ้น “พระสงฆ์ในปัจจุบันต้องนำเสนอธรรมะในเชิงรุกและเชิงรุก คือพระสงฆ์จะนั่งรอสั่งขทานอย่างเดียวไม่ได้ พระมหาวุฒิชัย ว.วชิรเมธี ได้แสดงแนวคิดใหม่ในการนำเสนอธรรมะไว้อย่างน่าสนใจว่า เพราะคนในปัจจุบันไม่ค่อยเข้าวัดเนื่องจากเศรษฐกิจและภาระหน้าที่การงานพระจึงต้องลุกออกจากธรรมาสันเพื่อต้องการตอบใจภัยสังคมและนำเสนอให้สังคม เป็นลักษณะธรรมะเชิงรุก” (ว. วชิรเมธี. 2551: สัมภาษณ์) ด้วยแนวคิดนี้พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี จึงพยายามนำธรรมะให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนด้วยวิธีการต่างๆ โดยนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันทั้งในการแสดงปาฐกถาธรรมและการเขียนหนังสือธรรมะ

ผลงานเขียนหนังสือธรรมะของพระมหาภูตมิชชัย วชิรเมธี ซึ่งใช้นามปากกาว่า ว.วชิรเมธี มีกลวิธีการเขียนที่น่าสนใจชวนติดตามจนเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางถึงขั้นเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์วงการหนังสือธรรมะดังคำกล่าวของสำนักพิมพ์อมรินทร์ ที่กล่าวไว้ในหนังสือธรรมะบันดาลว่า “นับเป็นปรากฏการณ์ที่คาดไม่ถึงที่ว่าหนังสือธรรมะจะได้รับความนิยมสูงมากที่สุดเช่นนี้ ... ว. วชิรเมธี ได้พิสูจน์คุณค่าของหนังสือที่สังคมควรอ่านให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แล้ว” (ว. วชิรเมธี. 2547) นอกจากนี้ผลงานดังกล่าวยังมีส่วนทำให้ผู้เขียนได้รับพระราชทานรางวัล “เสมาธรรมจักรทองคำ” ประจำปี 2550 ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาการแต่งหนังสือทางพระพุทธศาสนา จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้รับรางวัลด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีเด่น จากมูลนิธิจางง์ ทงประเสริฐ อีกด้วย

กลวิธีการเขียนนับว่ามีความสำคัญไม่น้อย ดังที่พระยาอนุমানราชธน (พระยาอนุমানราชธน. 2531: 57) ได้กล่าวถึงกลวิธีหรือเทคนิคการเขียนไว้ว่า “เทคนิคจึงเท่ากับเป็นเครื่องช่วยให้เป็นศิลปะสมบูรณ์ขึ้น ถ้าขาดเทคนิคสิ่งที่สร้างขึ้น แม้ได้ชื่อว่าเป็นวรรณกรรมหรือศิลปกรรม ก็ยังเป็นเป็นวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่ยังไม่สมบูรณ์” ในเรื่องนี้ ว.วชิรเมธี มีกลวิธีการนำเสนองานเขียนในลักษณะที่โดดเด่น แพร่พร่า ดึงดูดผู้อ่านให้หันมาสนใจธรรมะได้เป็นอย่างดีด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

การอธิบายนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมด้วยการใช้ภาพพจน์ กระทั่งผู้อ่านสามารถเข้าใจธรรมะอย่างง่ายดายและนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ เช่น ใช้ภาพพจน์อุปมา (simile) ว่า “กระบวนการที่แสดงถึงความคิดฟุ้งซ่านนั้น ท่านกล่าวว่าเหมือนลิงบนยอดไม้ที่ไม่เคยหยุดนิ่ง จับต้นโน้นกระโจนไปต้นนี้อยู่ตลอดเวลา หรือเหมือนกระแสน้ำที่ไหลเป็นทางอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา” หรือการเปรียบเทียบจากสิ่งใกล้ตัวว่า “อย่าตื่นตระหนกตัวเองนั่งสมาธิทั้งที่กำลังโกรธอยู่ เพราะยิ่งนั่งสมาธิยิ่งเครียดจัด ... เหมือนรถที่กำลังวิ่งมาโดยเร็วหากคนขับรีบแตะห้ามล้อหรือเบรกอย่างจัง จะทำให้รถพลิกคว่ำได้ทันที ซึ่งเป็นอันตรายมากกว่าจะเกิดผล” และภาพพจน์อุปลักษณ์ (metaphor) ว่า “ตัวสติก็คือตัวห้ามล้อหรือเบรก ส่วนปัญญาเป็นตัวความเร็วหรือตัวล้อ” เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีการเขียนในงานเขียนของว.วชิรเมธีว่าผู้เขียนมีกลวิธีการเขียนอย่างไร จึงทำให้งานเขียนอยู่ในความสนใจและได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษากลวิธีการเขียนของ ว.วชิรเมธี เป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นกลวิธีการเขียนในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยทำให้เห็นและเข้าใจกลวิธีการเขียนในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและสร้างสรรค์งานเขียนประเภทหนังสือธรรมะ ตลอดจนเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษางานเขียนประเภทธรรมะอีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษากลวิธีการเขียนในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยใช้ข้อมูลผลงานการเขียนของ “ว.วชิรเมธี” จากหนังสือที่จัดพิมพ์รวมเล่มโดย บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด ในช่วงปีพ.ศ. 2547-2550 จำนวน 11 เล่ม จากหนังสือธรรมะ 2 ชุด คือ ชุดธรรมะประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่ ได้แก่ ธรรมะติดปีก ธรรมะหลับสบาย ธรรมะดีบร้อน ธรรมะบันดาล ธรรมะทำไม ธรรมะเกร็ดแก้ว ธรรมะสบายใจ ธรรมะทอรั้ง และธรรมะงอกงาม และชุดธรรมะในอากาศ ได้แก่ สบตากับความตายและคนสำราญ งานสำเร็จ

2. ด้านกรอบ ทฤษฎี และแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนที่ใช้ในงานเขียนประเภทต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีการเขียนในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนส่วนนำเรื่อง

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนบทสรุป

นิยามศัพท์เฉพาะ

“กลวิธีการเขียน” ในงานวิจัยนี้ หมายถึง วิธีการเขียนที่ผู้เขียนเลือกใช้เพื่อให้งานเขียนมีความโดดเด่น น่าสนใจ และสื่อสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เริ่มตั้งแต่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเขียนส่วนนำเรื่อง กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา และกลวิธีการเขียนบทสรุป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากลวิธีการเขียนของ ว.วชิรเมธี ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสารโดยดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมและศึกษาข้อมูล

1.1 สํารวจ รวบรวม และศึกษาหนังสือธรรมะของ ว.วชิรเมธี ตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นความรู้พื้นฐานและใช้เป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียน และการนำเสนอธรรมะ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียนและการนำเสนอธรรมะ

2. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลใน 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง ด้านกลวิธีการเขียนส่วนนำเรื่อง ด้านกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา และด้านกลวิธีการเขียนสรุปเรื่อง

3. สรุปผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ

4. เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษากลวิธีการเขียนในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ว.วชิรเมธี มีกลวิธีการเขียนที่โดดเด่นด้วยกลวิธีการเขียนที่น่าสนใจ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะชื่อเรื่องเป็นจุดแรกที่สะดุดตาและกระทบใจผู้อ่าน ชื่อเรื่องจึงมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้อ่านว่าจะอ่านเนื้อหาต่อไปหรือไม่ ดังนั้นผู้เขียนจำเป็นต้องพิถีพิถัน

ในการคัดสรรถ้อยคำมาใช้ในการตั้งชื่อเรื่องเพื่อเรียกความสนใจจากผู้อ่าน ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องด้วยลักษณะเด่นๆ 11 วิธี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่องแบบตรงไปตรงมา การตั้งชื่อเรื่องในเชิงเปรียบเทียบ การตั้งชื่อเรื่องแบบให้คำแนะนำ การตั้งชื่อเรื่องแบบยั่วให้ฉงน การตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นคำหรือเล่นเสียงสัมผัส การตั้งชื่อเรื่องแบบคำถาม การตั้งชื่อเรื่องตามตัวเอกของเรื่อง การตั้งชื่อเรื่องแบบให้ข้อคิด การตั้งชื่อเรื่องตามแนวคิดสำคัญหรือแกน (Theme) ของเรื่อง การตั้งชื่อเรื่องแบบใช้คำหรือความขัดแย้งกัน การตั้งชื่อเรื่องโดยยกคำประพันธ์หรือคำกล่าวที่เคยได้ยิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การตั้งชื่อเรื่องแบบตรงไปตรงมา

การตั้งชื่อเรื่องแบบตรงไปตรงมา ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องด้วยวิธีนี้เพื่อต้องการบอกประเด็นที่ต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่านอย่างตรงไปตรงมาด้วยเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ในการดำเนินชีวิตได้ทำให้ดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้ติดตามเนื้อหาได้ ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “ศิลปะการใช้คนของพระพุทธเจ้า” “เกณฑ์ในการให้ผลของกฎแห่งกรรม” “หลักธรรมแห่งการทำงานให้สำเร็จ”

1.2 การตั้งชื่อเรื่องในเชิงเปรียบเทียบ

การตั้งชื่อเรื่องในเชิงเปรียบเทียบ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนสามารถเลือกสรรถ้อยคำมาใช้แทนความเปรียบเทียบนั้นได้อย่างเหมาะสม ให้ความหมายลึกซึ้งและเห็นภาพที่ชัดเจน ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “น้ำทุกหยดมีต้นน้ำ” “หลวงพ่อกุโธ ‘ไม้บรรทัด’” “ลายแทงแห่งความสุข” “นามของท่านปานขุนเขา”

1.3 การตั้งชื่อเรื่องแบบให้คำแนะนำ

การตั้งชื่อเรื่องแบบให้คำแนะนำ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนตั้งชื่อด้วยวิธีนี้เพื่อต้องการบอกผู้อ่านว่าจะให้ความรู้หรือแนะนำเรื่องใดบ้าง โดยผู้เขียนจะให้ความรู้และแนะวิธีคิดหรือวิธีปฏิบัติตนที่ถูกต้องด้วยธรรมะในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อ่านได้เข้าใจปัญหาและผ่านพ้นไปได้ ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “เคล็ดลับแห่งความเป็นเลิศ” “วิธีปฐมพยาบาลความโกรธ” “วิธีอยู่กับคนที่เราเกลียด” “เคล็ดลับแห่งความสุข”

1.4 การตั้งชื่อเรื่องแบบยั่วให้ฉงน

การตั้งชื่อเรื่องแบบยั่วให้ฉงน ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนตั้งชื่อด้วยวิธีนี้เพื่อยั่วให้ผู้อ่านอยากรู้อย่างเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยการทำให้ผู้อ่านอยากรู้คำตอบที่ผู้เขียนซ่อนไว้ในส่วนเนื้อหาว่าผู้เขียนกล่าวถึงเรื่องใดหรือบุคคลนั้นเป็นใคร ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “เบื้องหลังรอยยิ้มพระโพธิสัตว์” “ผู้ก่อการร้ายหมายเลขหนึ่ง” “ลาออกจากความทุกข์”

1.5 การตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นคำหรือเล่นเสียงสัมผัส

การตั้งชื่อเรื่องแบบเล่นคำหรือเล่นเสียงสัมผัส ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีในการเล่นคำที่หลากหลาย สร้างความประทับใจให้ผู้อ่านเพราะนอกจากสร้างความไพเราะและเพิ่มชีวิตชีวาด้วยเสียงที่มีจังหวะให้ชื่อเรื่องแล้วยังให้ความหมายที่กินใจมากกว่าคำพูดธรรมดาอีกด้วยดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “กาญจน์น้ำ แห่งเมืองกาญจน์” “ในดี มีเสีย ในเสีย มี” “แสงสว่างส่องทางให้แก่กัน” “มี“ก๊ก” มีกรรม”

1.6 การตั้งชื่อเรื่องแบบคำถาม (Question title)

การตั้งชื่อเรื่องแบบคำถาม ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องแบบคำถามเพื่อสร้างความสนใจของผู้อ่านให้เกิดความสงสัยในประเด็นสำคัญของเรื่องด้วยการใช้ประโยคคำถาม หรือการใช้คำว่า “หรือ” ถามเพื่อให้เลือกตอบ ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “หากมีคนตาย ควรไว้ทุกข์กี่วัน” “ทำไมวัยรุ่นไทยจึงไม่นิยมเข้าวัด” “ควรทำอะไรในชีวิตนี้” “วันเกิดหรือวันผู้ให้กำเนิด”

1.7 การตั้งชื่อเรื่องตามตัวเอกของเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องตามตัวเอกหรือตัวสำคัญของเรื่องในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องแบบนี้เพื่อเน้นให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของของบทบาทตัวละครที่ผู้เขียนนำมากล่าวอ้างซึ่งตัวละครสำคัญของเรื่องเป็นบุคคลที่ผู้เขียนไม่ได้แต่งสมมติขึ้นมาเอง แต่เป็นบุคคลที่มีชีวิตจริงในยุคสมัยปัจจุบัน และเป็นบุคคลที่ปรากฏในสมัยพุทธกาล นอกจากนี้หลังชื่อตัวละครสำคัญผู้เขียนยังค้นด้วย “จุดดู” และตามด้วยแนวคิดของเรื่องหรือถ้อยคำที่แสดงทัศนะอีกด้วยทำให้ชื่อเรื่องน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “พระเทวทัต : ตกต่ำเพราะอยากสูง” “สุชีพ ปุณฺณานุกาภ : ดอกไม้จะบาน ไม่ต้องประชันกับใคร” “ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ (๑) : มีกัลยาณมิตร ชีวิตดีงาม”

1.8 การตั้งชื่อเรื่องแบบให้ข้อคิด

การตั้งชื่อเรื่องแบบให้ข้อคิด ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องด้วยวิธีนี้โดยการเสนอประเด็นที่ชวนคิดหรือแสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัวอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับใช้ในการดำเนินชีวิตด้วยถ้อยคำที่เฉียบคมให้แก่ผู้อ่านได้จุกคิด ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “คนจะดีหรือเลวไม่เกี่ยวกับชื่อ” “การกลับตัวเป็นคนดีไม่มีคำว่าสาย” “ไม่มีใครสมบูรณ์แบบ” “เป็นอย่างที่เป็นให้เด่นดี”

1.9 การตั้งชื่อเรื่องตามแนวคิดสำคัญหรือแกน (Theme) ของเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องตามแนวคิดสำคัญหรือแกน (Theme) ของเรื่อง ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนสามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่สะท้อนแนวคิดของเรื่องได้อย่างชัดเจน เมื่อผู้อ่านอ่านเนื้อหาจบสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “เกียรติของผู้ใหญ่ที่แท้” “แรงดลใจในสิ่งสามัญ” “สิ่งสำคัญไม่อาจเห็นด้วยตา” “ความสุขที่แท้”

1.10 การตั้งชื่อเรื่องแบบใช้คำหรือความขัดแย้งกัน

การตั้งชื่อเรื่องแบบใช้คำหรือความขัดแย้งกัน ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า เป็นการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำที่ตรงข้ามมาคู่กันหรือมีเนื้อความขัดแย้งกับความเป็นจริง เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่เป็นปริศนาธรรม ได้รับความสนใจให้ผู้อ่านติดตามเนื้อหา เพราะต้องการทราบการคลี่คลายความขัดแย้งของชื่อเรื่อง ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “คนตายสอนคนเป็น” “คุณค่าของคำ ‘แสดงหู’ ” “ขาดทุนคือกำไร : ผู้ให้คือผู้รับ”

1.11 การตั้งชื่อเรื่องโดยยกคำประพันธ์หรือคำกล่าวที่เคยได้ยิน

การตั้งชื่อเรื่องโดยยกคำประพันธ์หรือคำกล่าวที่เคยได้ยิน ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้น้อยที่สุด แต่ก็สร้างความน่าสนใจเช่นกัน เพราะผู้เขียนนำมาจากคำประพันธ์ที่มีชื่อเสียงและเป็นคำกล่าวเชิงสำนวนที่อยู่ในความสนใจของคนโดยทั่วไป ดังตัวอย่างผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องว่า “แม้ไม่มีใครรู้ดังลัทธิปัญญาพิริบมีคนชูท่อนขึ้น” เป็นชื่อเรื่องที่ผู้เขียนนำมาจากคำประพันธ์เรื่อง “โคลงโลกนิติ” “เสียดเจ้า ราวราว มณีรู้ง” เป็นชื่อเรื่องที่ผู้เขียนนำมาจากคำประพันธ์ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ “โลกทั้งปวงพี่น้องกัน We are the World” เป็นชื่อเรื่องที่ผู้เขียนนำมาจากคำกล่าวเชิงสำนวนของคนรุ่นใหม่ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดใหม่ที่ต้องการให้สังคมทั่วโลกมีแต่สันติภาพ

2. ด้านกลวิธีการเขียนส่วนนำเรื่อง

ส่วนนำเรื่อง เป็นส่วนสำคัญที่ผู้เขียนจะจูงใจผู้อ่านติดตามรายละเอียดในเรื่องต่อไป การเขียนส่วนนำเรื่องผู้เขียนจึงต้องพิถีพิถันในการเขียนเป็นอย่างมากเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ได้ตั้งแต่ตอนต้น ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนสามารถเขียนส่วนนำเรื่องเพื่อดึงดูดผู้อ่านให้ติดตามอ่านเนื้อหาได้ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบเรื่องด้วยกลวิธีการเขียนที่น่าสนใจ 13 วิธี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยคำนิยาม การเขียนส่วนนำเรื่องโดยการสรุปความสำคัญ การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการแสดงความคิดเห็น การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวประวัติบุคคลสำคัญ การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการอ้างคำพูด การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยเรื่องเล่าจากประสบการณ์ การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยจดหมาย การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการบรรยาย การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยบทกวี การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยคำถาม การเขียนส่วนนำเรื่องที่เป็นภาพพจน์ และการเขียนส่วนนำเรื่องด้วยข่าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนนำเรื่องด้วยการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา เข้าสู่ประเด็นหลักของเรื่องทันที โดยบอกให้ผู้อ่านทราบว่าเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องอะไร ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “อย่าปล่อยให้ความโง่ลอยนวล” ผู้เขียนบอกผู้อ่านอย่างตรงไปตรงมาว่า

“**เรื่องการสอนอย่างตรงไปตรงมาของหลวงพ่อบัญญา ยังไม่จบ** เพราะยังมีกรณีศึกษาให้อ้างอิงเพื่อประเทืองปัญญาแก้อีกหลาย...” (ว. วชิรเมธี. 2550ช: 95)

2.2 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยคำนิยาม

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยคำนิยาม ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีในการเขียนนำเรื่องด้วยคำนิยามโดยการนำคำที่เป็นประเด็นสำคัญของเรื่องมาให้คำจำกัดความหรืออธิบายความหมายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายอย่างชัดเจนก่อนที่จะดำเนินเรื่องต่อไป ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “เกณฑ์ในการให้ผลของกฎแห่งกรรม” ด้วยการนิยามคำว่า “กรรม” ดังความว่า

“**กรรม ก็คือ การกระทำที่เกิดจากความตั้งใจ หรือการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา** แต่ถ้ากล่าวให้ตรงยิ่งกว่านั้น เจตนาในการทำกรรมนั่นเองจัดเป็น “กรรม” เนื่องจาก “เจตนา” หรือ “ใจ” เป็นผู้ชักใยให้กาย วาจา แสดงออกตามที่ใจต้องการอีกทีหนึ่ง” (ว. วชิรเมธี. 2548: 100)

2.3 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการสรุปความสำคัญ

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการสรุปความสำคัญ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนนำประเด็นหลักของเรื่องมาเกริ่นนำเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาในภาพรวมก่อนจะขยายความประเด็นสำคัญดังกล่าวในส่วนเนื้อหา ดังตัวอย่าง การเขียนส่วนนำเรื่อง “ไม่มั่งคั่ง ไม่อับมั่งคั่ง” ด้วยการสรุปว่า

“คนไทยมีความเชื่อสืบต่อกันมาอย่างยาวนานว่า ต้นไม้บางชนิดนั้นมีความเป็นสิริมงคลอยู่ในตัวเอง เมื่อนำต้นไม้ชนิดนั้นมาปลูกไว้ในบ้าน สิริมงคลก็จะพลอยเกิดขึ้นกับผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านด้วย ต้นไม้เหล่านี้มีอยู่หลายชนิด แต่ที่นิยมปลูกกันมากที่สุดคือ ต้นมะยม ต้นขนุน และต้นมะขาม” (ว. วชิรเมธี. 2550ก: 124)

2.4 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการแสดงความคิดเห็น

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการแสดงความคิดเห็น ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ผู้เขียนกำลังจะเขียนอย่างมีเหตุผลเพื่อบอกทัศนคติของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้นๆ ดังตัวอย่าง การเขียนส่วนนำเรื่อง “เสียดาย...คู่ที่เลิกกันไปไม่ได้อ่าน” ด้วยการแสดงทัศนะว่า

การเลิกกันของคู่สมรสคนไทยในช่วงปีที่ผ่านมาสูงขึ้นอย่างน่าวิตก มีนักจิตวิทยาวิเคราะห์สาเหตุเอาไว้หลายประการ แต่ในทัศนะของผู้เขียนสาเหตุที่ทำให้คู่รักกลายเป็นคู่ร้างน่าจะมาจากสาเหตุภายในมากกว่าสาเหตุภายนอก นั่นคือการมี “ทริโมนะ” ต่อกันของคู่รัก” (ว. วชิรเมธี. 2550ค: 135)

2.5 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวประวัติบุคคลสำคัญ

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวประวัติบุคคลสำคัญ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวประวัติบุคคลสำคัญ โดยจะกล่าวถึงประวัติส่วนตัว เช่น ผลงานหรือความสามารถอันเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่มากแล้วเปิดเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการกล่าวถึงผลงานเพื่อเกริ่นนำให้ผู้อ่านได้รู้จักและยอมรับบุคคลนั้นก่อนนำเสนอรายละเอียดในส่วนเนื้อหาตั้งตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “ควรทำอะไรในชีวิตนี้” ด้วยการกล่าวถึงผลงานของ “ลีโอ ตอลสตอย” ดังความว่า

“ลีโอ ตอลสตอย เป็นนักคิด นักเขียน นักปรัชญา และนักปราชญ์ชาวรัสเซีย ชื่อเสียงของ ตอลสตอยในวงวรรณกรรมโลกนั้นจัดอยู่ในชั้นเป็นดาวค้างฟ้า หรือเป็นครูของครูในแวดวงวรรณกรรม งานเขียนเรื่องยิ่งใหญ่ของเขาชื่อ “สงครามและสันติภาพ” (War and Peace, ๑๘๖๙) และ “แอนนา คาเรนินา” (Anna Karenina, ๑๘๗๗) ส่วน “พี่น้องคารามาซอฟ” เป็นงานเขียนระดับชั้นหิ้งที่ท่อนหนังสือที่มีปัญญาจกษุทั้งหลายไม่พลาดเป็นอันขาด” (ว. วชิรเมธี. 2550ก: 45)

2.6 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการอ้างคำพูด

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการอ้างคำพูด ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนมีการอ้างคำพูดของบุคคลอื่น เพื่อสนับสนุนเนื้อหาให้มีความน่าเชื่อถือหรือมีความน่าสนใจมากขึ้น ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “พลังของมือที่สาม” มีการอ้างอิงคำพูดของ “ไอน์สไตน์” ว่า

“ไอน์สไตน์เคยบอกว่า “สรรพสิ่งในโลกเป็นสิ่งสัมพันธ์” ถอดรหัสอีกทีหนึ่งว่า สิ่งใดๆ ก็ตามในโลกล้วนดำรงอยู่ในลักษณะ “ขึ้นต่อกันและกัน” สัจธรรมของโลกและชีวิตข้อนี้ไม่มียกเว้นแม้แต่เรื่องของ “ความรัก”

ความรักเป็นสิ่งสัมพันธ์ หมายความว่า ไม่แน่ว่าความรักเป็นเรื่องของคนเพียงสองคนเสมอไป แต่บางทียังมีบุคคลที่สาม ที่สี่ หรือที่ห้าเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย” (ว. วชิรเมธี. 2550ค: 53)

2.7 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยเรื่องเล่าจากประสบการณ์

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยเรื่องเล่าจากประสบการณ์ ในงานเขียนของว.วชิรเมธี พบว่า ประสบการณ์ที่ผู้เขียนนำมาเล่ามาจากเหตุการณ์ที่ผู้เขียนประสบมา การนำด้วยเรื่องเล่าจากประสบการณ์จริงสะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่าธรรมชาติมาจากเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “จิตใส กายงาม” ผู้เขียนนำเรื่องด้วยการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ว่า

“วันหนึ่งไปอัดเทปรายการ “มองมุมธรรม” ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวี พิธีกรถามผู้ร่วมรายการว่าแต่ละคนมีวิธีการบริหารจัดการจิตใจอย่างไรจึงหน้าใสทั้งสามคน คนหนึ่งเป็นนายแพทย์ อีกคนหนึ่งเป็นนิสิตจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คำถามนี้แม้ฟังดูแสนธรรมดาแต่คำตอบที่ได้รับกลับมาจากแต่ละท่านนั้นคมคายมาก เพราะแต่ละคนก็มีวิธีดูแลจิตใจของตัวเองที่แตกต่างกันออกไป” (ว. วชิรเมธี. 2550จ: 27)

2.8 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยจดหมาย

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยจดหมาย เป็นการเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการขึ้นต้นจดหมายโดยผู้เขียนจะสนทนาเรื่องราวต่างๆ เป็นการเกริ่นนำเพื่อสร้างความเป็นกันเองกับผู้อ่าน ก่อนที่จะกล่าวรายละเอียดของเนื้อหาต่อไป ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนส่วนนำเรื่องด้วยจดหมายเมื่อนำเสนอเนื้อหาโดยใช้รูปแบบจดหมาย ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “เป็นอย่างที่เป็นให้เด่นดี” ผู้เขียนนำเรื่องด้วยจดหมายว่า

“ลูกรัก!

พ่อดีใจที่ลูกตอบจดหมายของพ่อได้เร็วเกินคาด พ่อดีใจยิ่งขึ้นไปกว่านั้นอีกที่ลูกของพ่อรู้จักตั้งคำถามได้อย่างคมคาย ลูกพ่อ ลูกอย่าได้เสียใจไปเลยที่ลูกไม่ได้เกิดมาเป็นลูกคนรวยอย่างคนอื่นเขา แต่การที่ลูกเกิดมาเป็นลูกของพ่อ และพ่อเองก็รักลูก นี่มิใช่ข้อที่ควรภูมิใจดอกหรือ” (ว. วชิรเมธี. 2551ข: 26)

2.9 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการบรรยาย

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการบรรยาย ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนบรรยายสถานที่หรือเหตุการณ์ของเรื่องเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้สร้างจินตนาการร่วมกับผู้เขียน ทำให้เห็นภาพต่างๆ อย่างแจ่มชัดและเข้าใจเรื่องราวได้ชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง เรื่อง “ทรงชนะพญามารด้วยปรีชาญาณอันยอดเยี่ยม” ผู้เขียนบรรยายเหตุการณ์ว่า

“เหตุการณ์อันเป็นที่มาของชัยชนะครั้งนี้เกิดขึ้นในตอนเย็นของคืนวันเพ็ญ เดือนวิสาขะ ขณะที่พระบรมโพธิสัตว์ลีลาศดลประทับ ณ ใต้ดวงอัสน์ตกพฤษ (ภายหลังตรัสรู้แล้วจึงเรียกว่าต้นโพธิ์) ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา พระองค์ประทับนั่งขัดสมาธิ ผินพระพักตร์ไปทางทิศบูรพา (ทิศตะวันออก) ทรงกำหนดพระทัยตั้งสัตยาธิษฐานก่อนบำเพ็ญจิตภาวนา” (ว. วชิรเมธี. 2547ข: 19)

2.10 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยบทกวี

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยบทกวี ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า บทกวีที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการเขียนส่วนนำเรื่องมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

2.10.1 การเขียนนำเรื่องด้วยการนำบทกวีของกวีท่านอื่น

การเขียนนำเรื่องด้วยการนำบทกวีของกวีท่านอื่น เป็นการเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการยก บทกวีซึ่งเป็นที่รู้จักและประทับใจของคนส่วนใหญ่อยู่แล้วมานำเรื่อง ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “แม้้นมีความรู้ดั่ง สัพพัญญู ผีดิบมีคนชูท่อนขึ้น” ผู้เขียนนำโคลงสี่สุภาพจากเรื่องโคลงโลกนิติมานำว่า

“แม้้นมีความรู้ดั่ง	สัพพัญญู
ผีดิบมีคนชู	ท่อนขึ้น
หัวแหวนค่าเมืองตรู	ตาโลก
ทองบร่องรับพัน	ท่อนแก้วมีศรี” (ว. วชิรเมธี. 2551ข: 101)

2.10.2 การเขียนนำเรื่องด้วยบทกวีที่ผู้เขียนแต่งขึ้นเอง

การเขียนนำเรื่องในลักษณะนี้นอกจากจะทำให้ผู้อ่านประทับใจในความไพเราะและความหมายของบทกวีแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นความสามารถของ ว.วชิรเมธี ในการแต่งคำประพันธ์อีกด้วย ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “สอนปลาให้ว่ายน้ำในทะเลบก” ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนนำเรื่องด้วยการแต่งบทกวีขึ้นใหม่ว่า

“อาจารย์ เจนจบเวียง	วิทยา การเอย
โสริช เปี่ยมปรีชญา	ยั่วแย่ง
โพธิ ระเบิดใบพา	พลกิวกฤต
แก้ว จรัสศรีมีแก้ง	กลอกกลิ้งกุดโลบาย” (ว. วชิรเมธี. 2550จ: 224)

2.11 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยคำถาม

การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยคำถาม ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีในการเขียนนำเรื่องด้วยคำถามที่ไม่ได้คาดคิดขึ้นเพื่อต้องการคำตอบจากผู้อ่าน แต่เป็นคำถามที่ต้องการกระตุ้นผู้อ่านให้คิดตาม ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “วิธีอยู่กับคนที่เราเกลียด” ผู้เขียนตั้งคำถามให้ผู้อ่านคิดว่า

“รู้ไหมว่า เรามีเวลาอยู่ในโลกนี้กี่ปี

ชีวิตนั้นสั้นยิ่งกว่าหยดน้ำค้างเสียอีก จะตายวันตายพรุ่งก็ไม่มีใครรู้ล่วงหน้า ถ้าเราใช้เวลาอันแสนสั้นนี้ไปมัวหลับๆ ตื่นๆ อยู่ในความรัก โลก โกรธ หลง หมั่นไส้คนนั้น ปลาบปล้ำคนนี้ ริษยาเจ้านาย ใส่ไคล้ลูกน้อง ปกป้องภาพลักษณ์ (อัตตา) กด (หัว) คนรุ่นใหม่หลงไหลเปลือกของชีวิต โดยลืมไปเลยว่า อะไรคือสิ่งที่คุณควรทำอย่างแท้จริง คิดดูเถิดว่า เราจะขาดทุนขนาดไหน” (ว. วชิรเมธี. 2548: 13)

2.12 การเขียนส่วนนำเรื่องที่เป็นภาพพจน์

ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนมีการเขียนส่วนนำเรื่องด้วยถ้อยคำหรือข้อความที่ทำให้เกิดภาพพจน์ด้วยการเปรียบเทียบเพื่อสร้างจินตภาพให้กับผู้อ่านอย่างแจ่มชัดดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “ทรงชนะแผนนารีพิฆาตโดยใช้ความสงบสยบความเคลื่อนไหว” ด้วยการเปรียบเทียบว่า

“เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมาในโลกแล้ว ศาสนาที่มีอยู่ก่อนก็อับรัดมีลง ไม่ต่างอะไรกับแสงที่ห้อยในเวลากลางวัน มหาชนต่างพากันหลงใหลมาเคารพเลื่อมใสพระพุทธเจ้าและพระพุทธศาสนา เหมือนน้ำจากลำธารน้อยใหญ่นับร้อยนับพันที่ไหลหลากมาจากทุกทิศทุกทางเพื่อไปรวมกันยังมหาสมุทรแห่งปัญญาอันกว้างขวาง” (ว. วชิรเมธี. 2547ช: 127)

2.13 การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยข่าว

ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า การเขียนส่วนนำเรื่องด้วยข่าวมีจำนวนเพียง 2 เรื่องเท่านั้น โดยผู้เขียนนำข่าวเกี่ยวกับความเชื่อทางพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมากล่าวนำเพื่อเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ดังตัวอย่างการเขียนส่วนนำเรื่อง “ตัดกรรมตามแนวพุทธ” ด้วยการนำข่าวมานำเรื่องว่า

“คนเกิดปีมะชะตาขาด”

“อ่านข่าวประชาชนคนเกิดปีมะ (มะเมีย) และคนที่มีอักษร ศ-ษ-ส-ว-ม กว่าสองพันคนแห่กันไปทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ตามคำโฆษณาของพระสงฆ์ที่พิมพ์ใบปลิวแจกไปทั่วประเทศนับหมื่นๆ ใบจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๕ แล้วรู้สึกสงสารชาวพุทธจับใจ” (ว. วชิรเมธี. 2550จ: 36)

3. กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาธรรมะ

กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาธรรมะ หมายถึง เทคนิคหรือวิธีการเขียนส่วนเนื้อเรื่องเพื่อถ่ายทอดข้อธรรมะไปยังผู้อ่านด้วยวิธีการต่างๆ ที่น่าสนใจ ชวนติดตาม ตลอดจนทำให้เกิดการรับรู้อย่างเข้าใจและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามเจตนาของผู้เขียน

จากการศึกษางานเขียนของ ว.วชิรเมธี ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาธรรมะให้เข้าใจผู้อ่านด้วยกลวิธีที่น่าสนใจ 6 วิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการนิยาม

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการนิยามในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า เป็นกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาธรรมะอย่างตรงไปตรงมาตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนวางไว้ ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “ตัดกรรมตามแนวพุทธ” ผู้เขียนนิยามคำว่า “กรรม” ว่า

“กรรมตามความหมายที่แท้ หมายถึง การกระทำทางกาย วาจา และใจ ที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจ การกระทำที่ปราศจากเจตนาหรือความตั้งใจไม่จัดเป็นกรรม เช่น การหาว การง่วงนอน การหิว การเดินชนกันโดยบังเอิญ การกระทำอย่างนี้จัดเป็นเพียง “กริยา” ไม่ถือว่าเป็นกรรม

แต่การหัวเราะเพื่อจ้องใจจะเยาะเย้ยคนอื่น การตั้งใจเดินชนคนอื่นเพื่อให้เขาได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่ง การวางแผนทำร้ายคนอื่นและลงมือกระทำการตามแผนการนั้นจนบรรลุผล หรือการตั้งใจทำบุญตักบาตร การกระทำทุกอย่างที่เกิดจาก “เจตนา” อย่างที่กล่าวมานี้จึงถือว่าเป็นกรรมตามความหมายที่แท้ และกรรมที่เราทำลงไปทางกาย ทางวาจา และทางใจ จะส่งผลอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ ผลของกรรมเราเรียกว่า “วิบาก” คนไทยรู้จักคำนี้ดี จึงเอามาเรียกรวมกันว่า “วิบากกรรม” หรือแปลว่าผลของกรรม

ตามปกติคนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเรื่องกรรมคือเรื่องของการกระทำชั่ว ความเลวร้าย แต่ความจริงกรรมเป็นคำกลางๆ การตั้งใจทำดีก็จัดเป็นกรรมดี การจงใจทำชั่วยุก็จัดเป็นกรรมชั่ว กรรมจึงมีความหมายได้

ทั้งในทางดีและทางชั่ว ทำกรรมดีเรียก “กุศลกรรม” และทำกรรมชั่วเรียก “อกุศลกรรม” ” (ว. วชิรเมธี. 2550จ: 135)

3.2 การนำเสนอเนื้อหาสาระโดยใช้ภาพพจน์

คำว่า “ภาพพจน์ (Figure of Speech) คือ การใช้ถ้อยคำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ ได้อารมณ์ ความรู้สึกลึกซึ้งซึ่งชัดเจนยิ่งกว่าการใช้ถ้อยคำแบบธรรมดา” (อัศรา บุญทิพย์. 2535: 47) การนำเสนอเนื้อหา ด้วยการใช้ภาพพจน์ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ภาพพจน์ที่ปรากฏอย่างเด่นชัดมี 2 ลักษณะ ดังนี้

3.2.1 ภาพพจน์อุปมา (Simile)

การนำเสนอเนื้อหาสาระโดยใช้ภาพพจน์แบบอุปมาในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียน นำลักษณะของอีกสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นรูปธรรมที่ผู้อ่านคุ้นเคยและเข้าใจดีอยู่แล้วเข้ามาเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นภาพ การเปรียบเทียบในลักษณะนี้จึงช่วยให้ผู้อ่านเชื่อมโยงความคิดจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมได้อย่างชัดเจนและรวดเร็วขึ้น ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “รัชกาลที่ ๕ (๒) เกิดเป็นคน อย่า “ดูหมิ่น” คน” ด้วยการเปรียบเทียบว่า

“มลทินแห่งชีวิต ๑๖ ข้อนี้ มีอุปมาเหมือนของสกปรกหรือสิ่งโสโครกที่ใครไปแตะต้องเข้าก็ทำให้ตัวเองแปดเปื้อน พลอยมีมลทินไปด้วย หรือเหมือนกับถ่านไฟที่เมื่อยังร้อนคุโชน ใครไปใกล้ก็ร้อน ครั้นไฟดับแล้ว ใครเปลือเอามือไปจับ ก็ทำให้มือแปดเปื้อนเป็นมลทิน” (ว. วชิรเมธี. 2547ก: 82)

3.2.2 ภาพพจน์อุปลักษณ์

การนำเสนอเนื้อหาสาระโดยใช้ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนสามารถนำวิธีการดังกล่าวมาใช้เพื่ออธิบายข้อธรรมะซึ่งเป็นเรื่องของนามธรรมให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจนเนื่องจากลักษณะของสิ่งที่ผู้เขียนนำมาเปรียบเป็นสิ่งที่ผู้อ่านคุ้นเคยและรู้จักดีอยู่แล้ว ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “โรคปัญญาเกินสติ” ด้วยการเปรียบเทียบว่า

“ตัวสติก็คือตัวห้ามล้อหรือเบรก ส่วนปัญญาเป็นตัวความเร็วหรือตัวล้อ รถที่มีแต่ความเร็วโดยไม่มีห้ามล้อจะมีสภาพเป็นอย่างไรก็ลองนึกภาพดูเองเถิด คนที่มีแต่ปัญญาโดยขาดสติก็มีสภาพเช่นเดียวกันกับรถที่ไม่มีเบรก” (ว. วชิรเมธี. 2550ก: 70)

3.3 การนำเสนอเนื้อหาโดยการสาธก

การนำเสนอเนื้อหาโดยการสาธกเป็นการการนำเสนอเนื้อหาโดยการยกตัวอย่างมาประกอบสาระสำคัญของ ผู้เขียนต้องการนำเสนอ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ตัวอย่างที่ผู้เขียนนำมาประกอบในการนำเสนอข้อธรรมะมี 3 ลักษณะ ดังนี้

3.3.1 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการสาธกนิทานหรือเรื่องเล่า

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการสาธกนิทานหรือเรื่องเล่า ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า นิทานหรือเรื่องเล่าที่ผู้เขียนยกมาประกอบการนำเสนอหลักธรรมคำสอน เป็นเรื่องที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความ เพลิดเพลินประทับใจ จดจำสาระสำคัญของเรื่องได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “ปัจจัยแห่งความสำเร็จ” ด้วยการเล่านิทานประกอบว่า

“นักโทษคนหนึ่งมองข้างล่างก็เห็นแต่น้ำคร่ำ เน่าเหม็น รอบตัวก็มีแต่ป่าดงพงพกซ์ จึงได้ทอดอาลัยรอวันตายไปวันๆ ในขณะที่นักโทษอีกคนหนึ่งมีความคิดสร้างสรรค์ มองลงข้างล่างนอกจากเห็นน้ำคร่ำแล้ว เขายังเห็นดวงดาวในน้ำเอนั้นด้วย จึงทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นว่า ในวิกฤตย่อมมีโอกาส ในที่สุดเขาจึงมีกำลังใจอยู่สู้ชีวิตและหลุดรอดออกมาจากเรือนจำรกรนนั้นได้ในเวลาไม่นาน ส่วนเพื่อนอีกคนที่ถอดใจก็ยังคงนอนรอความตายอยู่ในเรือนจำนั้นโดยุษฎี” (ว. วชิรเมธี. 2551ช: 46)

3.3.2 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการสาธกบุคคล

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการสาธกบุคคล ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนยกตัวอย่างบุคคลต่างๆ มานำเสนอเพื่ออธิบายถึงวิถีคิด วิถีปฏิบัติที่นำไปสู่การสร้างธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจ หรือบางตัวอย่างก็ใช้เพื่ออธิบายถึงผลที่ได้รับเมื่อปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามธรรมนั้นๆ ซึ่งผู้อ่านควรศึกษาไว้เป็นบทเรียนให้เกิดขึ้นในชีวิต ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “ลาออกจากความทุกข์” ผู้เขียนยกตัวอย่างอาจารย์กำพล ทองบุญนุ่ม อดีตครูพลศึกษา วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดอ่างทอง ที่ประสบอุบัติเหตุจนพิการแต่ด้วยความพยายามในการปฏิบัติธรรม จึงสามารถเข้าถึงแก่นแท้ของชีวิต กระทั่งอาจารย์กำพล ทองบุญนุ่ม สามารถกล่าวไว้ดังความว่า “ความพิการเป็นเรื่องของกาย แต่ใจเราไม่พิการ” (ว. วชิรเมธี. 2550จ: 83)

3.3.3 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการสาธกเรื่องเล่าจากประสบการณ์

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการสาธกเรื่องเล่าจากประสบการณ์ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนมุ่งเล่าเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้ข้อคิดจากเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “ปาฏิหาริย์แห่งการให้” ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยการยกตัวอย่างเรื่องเล่าจากประสบการณ์มาประกอบการนำเสนอเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับ “การให้” โดยผู้เขียนเล่าเหตุการณ์เมื่อสมัยผู้เขียนยังเป็นเด็กว่า ผู้ฝึกสอนกีฬาได้ต่อนักกีฬาอย่างรุนแรง จนกระทั่งนักกีฬาโกรธ แต่เมื่อเวลาผ่านไปถึงตอนเย็นผู้ฝึกสอนกีฬาได้พานักกีฬาทั้งหมดไปเลี้ยงอาหาร และได้กล่าว

คำขอโทษแก่นักกีฬาคนนั้น นักกีฬาคนนั้นก็ให้อภัย สัมพันธภาพระหว่างผู้ฝึกสอนกับนักกีฬาก็กลับมาดีดังเดิม ตั้งเนื้อความตอนหนึ่งว่า คำ “ขอโทษ” คำเดียวนี้แหละ หยุคสงครามก็ได้ ก่อสงครามก็ได้ จะทำให้คนรักกัน ปานจะกลืนกิน หรือเกลียดกันปานจะกินเลือดกินเนื้อก็ยังได้ หรือแม้แต่จะ使人สองฝ่ายโกรธกันถึงขั้นลุกฮือ เผาบ้านเผาเมืองก็ยังได้ คำว่า “ขอโทษ” นี้มีปาฏิหาริย์มาก ถ้าใช้ให้เป็นเราจะเห็นปาฏิหาริย์ของคำนี้ด้วยตัวเอง ที่เดียว” (ว. วชิรเมธี. 2550จ: 129)

3.4 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการบูชา - วิสัชนา

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการบูชา - วิสัชนา เป็นการอธิบายขยายความข้อธรรมะด้วยการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านคิดตาม จากนั้นผู้เขียนค่อยๆ อธิบายรายละเอียดในส่วนคำตอบตามมาอย่างต่อเนื่อง จนชัดเจน ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี ปรากฏการนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการบูชา - วิสัชนา 2 ลักษณะ ดังนี้

3.4.1 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการบูชา - วิสัชนาโดยผู้เขียน

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการบูชา-วิสัชนาโดยผู้เขียน ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียน ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสงสัย คิดตาม และอยากรู้คำตอบ จากนั้นผู้เขียนจึงค่อยๆ คลี่คลาย ความสงสัย ให้คำตอบโดยการอธิบายรายละเอียดตามมาอย่างต่อเนื่องจนชัดเจน ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “นัยอันลึกซึ้งของน้ำสังข์” ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาด้วยการบูชา-วิสัชนา ดังความว่า

“คำถามก็คือ ทำไมต้องใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ของการครองเรือนที่ยั่งยืน **คำตอบพื้นฐานที่สุดที่เรา** ได้ยินกันบ่อยๆ ก็คือ เพราะน้ำเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นปึกแผ่น ไม่แตกแยก และรวมตัวกันตลอดเวลา ลองสังเกตดูเถิด หากเราเอาก้อนหินโยนลงน้ำ น้ำจะแตกออกแล้วตีวงกระจายออกไป แต่ปรากฏการณ์เช่นนี้จะดำรงอยู่ชั่วคราว เพียงพริบตาเดียวที่น้ำแตกแหวกออกให้หินแทรกตัวจมลงสู่เบื้องล่าง จากนั้นก็จะรวมกันติดดังเดิม

ความไม่แตกแยก ความเป็นเนื้อเดียวกัน ความเป็นเอกภาพ คือคุณสมบัติของน้ำที่ปัญญาชนมองเห็น แล้วปรารถนาจะให้คุณสมบัติเช่นนี้กลายเป็นคุณธรรมสำหรับการครองรักของคนสองคน ท่านจึงใช้น้ำเป็นสัญลักษณ์ของการครองเรือน

น้ำธรรมดา เมื่อนำมาเป็นสัญลักษณ์ในการอวยพรจึงกลายเป็นน้ำสังข์

แต่น้ำมีคุณสมบัติเท่านั้นจริงๆ หรือ

เปล่าเลย น้ำยังมีคุณสมบัติอื่นอีกมากที่ควรเรียนรู้และควรนำมาประยุกต์ใช้ในการครองชีวิตคู่ นอกจากน้ำมีการรวมตัวและเป็นเอกภาพแล้ว น้ำยังมีคุณสมบัติด้านบวกอีกอย่างน้อย ๕ ประการ คือ เย็น ไม่มีตัวตน ยืดหยุ่น ให้ชีวิตแก่สรรพสิ่ง ทำคุณแล้วไหลลงสู่ที่ต่ำ” (ว. วชิรเมธี. 2550ค: 70)

3.4.2 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการบูชาโดยผู้อื่น - วิชันนาโดยผู้เขียน

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการบูชาโดยผู้อื่น-วิชันนาโดยผู้เขียน การบูชาโดยผู้อื่น “ผู้อื่น” ในที่นี้คือ ผู้อ่านจากทางบ้านหรือผู้ร่วมฟังการปาฐกถาธรรม เนื่องจากการบูชา - วิชันนาในลักษณะนี้ที่ปรากฏ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธีมีเพียง 2 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรื่อง “ธรรมะทำไม” และ “คนสำราญ งานสำเร็จ” โดยหนังสือเรื่อง “ธรรมะทำไม” คำถามมาจากผู้อ่านจากทางบ้าน ส่วนหนังสือเรื่อง “คนสำราญ งานสำเร็จ” เป็นหนังสือที่รวมเล่มมาจากการแสดงปาฐกถาธรรม ในส่วนท้ายของเล่มจึงมีคำถามมาจากผู้ฟังปาฐกถาธรรม ซึ่งผู้เขียนเป็นผู้ตอบคำถามในแต่ละข้ออย่างชัดเจน ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “มองละเมียด คิดละไม่กำไรชีวิต” ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาด้วยการบูชา-วิชันนา ดังความว่า

“บูชา : ทำไมคนที่เคยรักกันอย่างลึกซึ้ง เมื่อถึงเวลาหนึ่งกลับสามารถฆ่าคนรักของตัวเองได้ลงคอ...
ภาวิช/ชิตนี / ออสเตรเลีย (ผู้ถาม)

วิชันนา : ที่ถามว่า ทำไมคนที่รักกันจึงฆ่าอีกฝ่ายหนึ่งได้ลงคอ ตอบว่า สาเหตุที่คนรักฆ่าคนรักนั้นมีมากมายเหลือเกิน บางทีเหตุผลของการฆาตกรรมคนรักอาจไม่ได้มาจากเรื่องความรักความหึงหวงเลยก็เป็นได้ แต่อาจมาจากความใคร่ ความหลงผิด หรือความตกเป็นทาสของอารมณ์ชั่ววูบ เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง ความเข้าใจผิด ฯลฯ ...” (ว. วชิรเมธี. 2548: 43-44)

3.5 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการยกหลักฐานมาอ้างอิง

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการยกหลักฐานมาอ้างอิง เป็นกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยผู้เขียนยกคำพูดบุคคลสำคัญ บทความจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ข้อความที่คัดมาจากหนังสือ ตลอดจนสุภาษิต คำพังเพย คมคม มาอ้างอิงเพื่อประกอบการนำเสนอเนื้อหาธรรมะ การนำเสนอเนื้อหาธรรมะด้วยวิธีนี้ที่ปรากฏในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี มี 3 ลักษณะ ดังนี้

3.5.1 การอ้างอิงวาทะ คำคม

การอ้างอิงวาทะ คำคมในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียน นำวาทะ คำคมที่แฝงข้อคิดของบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนในสังคมมาอ้างอิง เพื่อประกอบกับเนื้อหาที่ผู้เขียนจะนำเสนอ สร้างความหนักแน่นน่าเชื่อถือให้กับงานเขียนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เรา รวย” ผู้เขียนมีการอ้างอิงวาทะ คำคม ดังความว่า

“... พลตรีหลวงวิจิตรวาทการเคยกล่าวว่า คำว่า “ขยัน” นี้มาจากคำว่า “ขายัน” นั่นก็คือ คนจะรวยได้ต้องเป็นนักสู้ นักเดินทาง นักลงทุน นักก้าวไปข้างหน้า นักฝ่าฟันชีวิต ขาทั้งสองต้อง “ยัน” คือออกไปตะลอนๆ หาช่องทางทำมาหากินอยู่ตลอด ไม่ใช่ “นอนนิ่งๆ” อยู่กับบ้าน อย่างนั้นเรียกไม่ขายัน แต่เรียก “ขายาว” คนขายาวไม่เคยมีใครรวย มีแต่คน “ขายัน” (ขยัน) อาบเหงื่อต่างน้ำ ทำงานตัวเป็นเกลียวเท่านั้นจึงมีโอกาส” (ว. วชิรเมธี. 2551จ: 189)

3.5.2 การอ้างอิงงานเขียน

การอ้างอิงงานเขียน ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า เป็นกลวิธีที่ผู้เขียนนำเนื้อหาธรรมะหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อธรรมะจากงานเขียนของบุคคลอื่นมาแทรกไว้ในงานเขียนของตน ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “รู้ทันจิตคนรัก” ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยการอ้างอิงงานเขียนของ “อนุสร จันทพันธ์ และบุญชัย โกศลธนากุล” มานำเสนอไว้ในงานเขียนของตนเพื่อต้องการให้ผู้อ่านรู้ทันจิตของคนรักหรือตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “ปรัชญาจากหลอดยาสีพระทนต์” ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยการอ้างอิงงานเขียนของ “ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. ทันตแพทย์หญิง ท่านผู้หญิงเพ็ชรา เตชะกัมพูช” ซึ่งเป็นทันตแพทย์ประจำพระองค์ มานำเสนอไว้ในงานเขียนเพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้ข้อคิดเรื่อง “ความมัธยัสถ์หรือความประหยัด”

3.6 การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการ แสดงทัศนะ

การนำเสนอเนื้อหาธรรมะโดยการแสดงทัศนะ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนแสดงทัศนะประกอบการอธิบายเนื้อหาด้วยเหตุผลที่เชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้ข้อมูลที่นำเสนอ และโน้มน้าวใจผู้อ่านให้คล้อยตามในทัศนะของผู้เขียน กระทั่งเกิดความเชื่อและนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ดังตัวอย่างการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง “ประชาธิปไตยในชีวิตคู่” ความว่า

“ในทัศนะของผู้เขียน เชื่อมันวาระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่สอดคล้องกับการครองเรือนครองรักมากที่สุด เนื่องจาก

- มนุษย์ทุกคนต้องการใช้เสรีภาพในการใช้ชีวิต เสรีภาพทางความเชื่อ เสรีภาพในการแสดงออก
- มนุษย์ไม่ว่าชายหรือหญิงต้องการต่างก็ต้องการความเสมอภาคในการอยู่ใต้กฎหมายเหมือนกัน

ต้องการสิทธิในการได้รับในการเข้าถึงการมีหรือครอบครองทรัพย์สิน” (ว. วชิรเมธี. 2550ค: 90)

4. ด้านกลวิธีการเขียนบทสรุป

การเขียนบทสรุป “คือ การเขียนในส่วนท้ายเรื่อง เป็นการเขียนทิ้งท้ายหรือปิดเรื่อง โดยแสดงความคิดเห็นของผู้เขียน คล้ายคลายปม หรือตั้งคำถามให้ผู้อ่านคิดต่อไป บทสรุปจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกประทับใจ ให้แง่คิดที่เป็นประโยชน์ (อัครา บุญทิพย์. 2535: 91) การเขียนบทสรุปที่ปรากฏในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีการเขียนบทสรุปทั้งหมด 9 วิธี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเขียนบทสรุปด้วยการย้ำใจความสำคัญของเรื่อง การเขียนบทสรุปด้วยการอ้างคำสอนวาทะ คำคม การเขียนบทสรุปด้วยการกล่าวเตือนสติ การเขียนบทสรุปด้วยการแสดงทัศนคติ การเขียนบทสรุปด้วยคำถาม การเขียนบทสรุปด้วยบทหรือยกเรื่อง การเขียนบทสรุปด้วยให้ตัวอย่างที่ประทับใจ การเขียนบทสรุปด้วยการแนะนำบทต่อไป และการเขียนบทสรุปด้วยการตัดกลับหรือหวนกลับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การเขียนบทสรุปด้วยการย้ำใจความสำคัญของเรื่อง

การเขียนบทสรุปด้วยการย้ำใจความสำคัญของในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนย้ำจุดสำคัญของเรื่องด้วยการนำจุดสำคัญของเรื่องที่น่าเสนอไปแล้วมากล่าวสรุปย้ำอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นคุณค่าในสาระสำคัญของเนื้อหาที่ผู้เขียนนำเสนออย่างชัดเจน ดังตัวอย่างการเขียนบทสรุปเรื่อง “ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ (๒) ทรงธรรมยอมทรงเกียรติ” ความว่า

“ด้วยความเป็นรัตนอุบาทว์เชื่อมั่นในพระธรรมวินัยเป็นสรณอันสูงสุดอยู่เสมอ ไม่ว่าจะย้ายตัวเองไปดำรงตำแหน่งไหนๆ ในสายวิชาชีพนั้นก็ตาม อาจารย์สัญญาไม่เคยทิ้งธรรม หากยังคงเชิดชูธรรม ปฏิบัติตามธรรม และช่วยเผยแผ่ธรรมอย่างหนักแน่นเหมือนแผ่นศิลาไสลเสมอต้นเสมอปลาย

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า ชีวิตของอาจารย์สัญญา “เป็นชีวิตสะอาด” (สุชีวีต) มาตั้งแต่ต้น ท่ามกลางและบั้นปลายอย่างแท้จริง ซึ่งแน่ละ อานิสงส์ทั้งปวงที่อาจารย์สัญญาได้รับอยู่นี้ เป็นผลพวงสืบเนื่องมาจากการที่ท่านคบหากับท่านพุทธทาสภิกขุ มหาปราชญ์แห่งสวนโมกข์ ไซยา เป็นยอดกณญาณมิตรอย่างไม่ต้องสงสัย” (ธรรมะบันดาล. 2547ก: 107)

4.2 การเขียนบทสรุปด้วยการอ้างคำสอน วาทะ คำคม

การเขียนบทสรุปด้วยการอ้างคำสอน วาทะ คำคม ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนนำคำสอน วาทะ คำคมมากล่าวไว้ในบทสรุปเพื่อให้ผู้อ่านได้ข้อคิดจากคำสอน วาทะ คำคมดังกล่าว ซึ่งเป็น

ประโยคหรือข้อความที่สั้น กระชับ แต่ให้ความหมายลึกซึ้งและสรุปความของเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง การเขียนบทสรุปเรื่อง “ธรรมในงาน งานในธรรม” ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนบทสรุปเรื่องด้วยการอ้างอิง ดังความว่า

การศึกษา ปฏิบัติธรรม จึงเป็นเรื่องของการทำงาน เป็นเรื่องของการใช้ชีวิต เป็นเรื่องของคนทั่วไปสังคมที่โลดแล่นอยู่ในโลกอันแสนวุ่นวายยุ่งเหยิง ชีวิตกับงานและการปฏิบัติธรรมจึงมีอาจแยกกัน หากจับหลักได้ อยู่ที่ไหนก็ศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรม กระทั่งสามารถบรรลุธรรมได้โดยมิต้องกังขา ประชญาที่ว่า มีธรรมอยู่ในงาน และมีงานอยู่ในธรรมนี้ ท่านพุทธทาสภิกขุสรุปไว้สั้นๆ ว่า

“การทำงานคือการปฏิบัติธรรม” (ว. วชิรเมธี. 2551: 77)

4.3 การเขียนบทสรุปด้วยการกล่าวเตือนสติ

การเขียนบทสรุปด้วยการกล่าวเตือนสติ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า เป็นการกล่าวเตือนสติผู้อ่านด้วยการแนะนำหรือกล่าวให้ข้อคิดแก่ผู้อ่านเห็นว่าสิ่งใดควรปฏิบัติหรือสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ ด้วยถ้อยคำที่ร้อยเรียงกันอย่างน่าสนใจด้วยคำคม คำเปรียบ หรือถ้อยคำที่แฝงนัยให้ผู้อ่านตีความได้อย่างลึกซึ้ง กินใจ ชวนให้ตระหนัก และคล้อยตาม ดังตัวอย่างการเขียนบทสรุปเรื่อง ๑ ด้วยรักและขาดกรรมมาผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนบทสรุปเรื่องด้วยการกล่าวเตือนสติผู้อ่านว่า

“ความหึงหวงฆ่าคนรัก ฆ่าอนาคตของคนที่กำลังมีความรักมากมามากต่อมากแล้ว และก็คงจะฆ่าคนอีกมากมายในอนาคต ตราบที่เขาเหล่านั้นสนใจแต่จะรัก โดยที่ไม่เคยคิดจะเรียนรู้เรื่องความรักอย่างถ่องแท้ ดังนั้น เมื่อมีความรักเกิดขึ้นในดวงใจ ก็ควรเปิดตาเปิดใจของตัวเองไว้ให้กว้างเสมอ อย่างมดิ่งลงไปในหลุมดำของความรักจนลืมพ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน อนาคต ภาระหน้าที่ ศีลธรรม และสถานภาพทางสังคมของตัวเอง เมื่อตกอยู่ในห้วงแห่งความรัก ควรหาทางช่างดูหัวใจและหัวสมองของตัวเองอยู่บ่อยๆ ว่า สองสิ่งนี้ยังสมดุลกันดีหรือไม่ อย่ารักทั้งที่ยังหลับตา แต่จงรักอย่างลืมตาอยู่เสมอ” (ธรรมะทำไม. 2548: 48)

4.4 การเขียนบทสรุปด้วยการแสดงทัศนะ

การเขียนบทสรุปด้วยการแสดงทัศนะ ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนปิดเรื่องด้วยวิธีนี้กับเนื้อหาที่น่าเสนอเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์ต่อเรื่องนั้นๆ อย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ ดังตัวอย่างการเขียนบทสรุปเรื่อง “คนจะดีหรือเลวไม่เกี่ยวกับชื่อ” ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนบทสรุปเรื่องด้วยการแสดงทัศนะต่อการตั้งชื่อหรือเปลี่ยนชื่อ ว่า

การเขียนบทสรุปเรื่อง “ความเป็นมาของยารักษาใจ” ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนบทสรุปเรื่องด้วยการยกตัวอย่าง หลวงพ่อเทียน จิตตະสุโก มาเล่าปดเรื่อง ความว่า “เช่น หลวงพ่อเทียน จิตตະสุโก ท่านอาพาธด้วยโรค มะเร็งที่ลำไส้ นายแพทย์ทั้งหลายที่เฝ้าดูอาการต่างวิตกทุกซักร้อน ทั้งกลัวว่าท่านจะมรณภาพทั้งเสียตายพระแท้ ที่หาได้ยากยิ่งกว่ามเข็มในมหาสมุทร แต่ตัวผู้ป่วยเองนั้นกลับมีสีหน้าผิวยิ้มพองใส ดวงตาสุกสว่างเป็นประกายแวววาวเหมือนไม่ได้เป็นอะไร และเมื่อถึงเวลาจากไป ท่านก็ไปของท่านอย่างสงบ ปราศจากความ วิตกทุกซักร้อนด้วยประการทั้งปวง” (ว. วชิรเมธี. 2550ช: 136)

4.8 การเขียนบทสรุปด้วยการแนะนำบทต่อไป

การเขียนบทสรุปด้วยการแนะนำบทต่อไป ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ผู้เขียนนำประเด็น สำคัญของเรื่องมาเกริ่นนำเร้าให้ผู้อ่านสนใจอยากติดตามเนื้อหาในบทต่อไป ดังตัวอย่างการเขียนบทสรุปเรื่อง “Soul Mate” ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนบทสรุปเรื่องด้วยการแนะนำบทต่อไปว่า

“เดี๋ยวเรามาดูกัน ถ้ารักจะเป็นคู่แท้กันทุกภพทุกชาติ พุทธศาสนาแนะนำเคล็ดลับให้ปฏิบัติตามเอา ไว้อย่างไร” (ว. วชิรเมธี. 2550ค: 83)

4.9 การเขียนบทสรุปด้วยการตัดกลับหรือหวนกลับ

การเขียนบทสรุปด้วยการตัดกลับหรือหวนกลับ หมายถึง หวนกลับหรือตัดกลับไปหาคำนำ หรือความนำอีกครั้งหนึ่ง เป็นการกล่าวซ้ำ (Restatement) หรือย้ำหัวตะปู้ให้ผู้อ่านเห็นจุดหมายชัดเจนขึ้น (เจือ สตะเวทิน. 2517: 27) การเขียนบทสรุปด้วยวิธีนี้ในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี พบว่า ช่วยย้ำให้ใจความ สำคัญของเรื่องสื่อถึงผู้อ่านชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่างการเขียนบทสรุปเรื่อง “ในดี มีเสีย ในเสีย มีดี” ผู้เขียนใช้ กลวิธีการเขียนบทสรุปเรื่องด้วยการตัดกลับว่า

“ส่วนนำเรื่อง

หลวงพ่อบุญมาเคยเทศน์ไว้นานมาแล้วว่า ที่ที่มีความสกปรกนั้นแหละเราจะค้นพบความสะอาด ที่ที่มีความ ทุกข์นั้นแหละ เราจะค้นพบความสุข ที่ที่มีกิเลสรวมตัวกันอยู่คือจิตของปุถุชนเรานั้นแหละ เราจะค้น พบพระนิพพาน กล่าวโดยสรุปคือ

ในดี มีเสีย ในเสีย มีดี

นี่คือวิธีมองโลกแบบ positive thinking โดยแท้

บทสรุป

ผู้เขียนฟังเรื่องเล่าจากท่านก็ได้แต่คิดถึงคำหลวงพ่อบุญ

ในดี มีเสีย ในเสีย มีดี

“ใช้ให้ถูกจังหวะ มาให้ถูกที่ อะไรก็ได้ทั้งนั้น” (ว. วชิรเมธี. 2550: 27-30)

อภิปรายผล

นอกจากผลสรุปข้างต้นที่ทำให้เห็นกลวิธีการเขียนในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี ผู้วิจัยมีข้อสังเกตบางประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี นอกจากผู้เขียนจะมีกลวิธีนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่านด้วยกลวิธีต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น การนำเสนอเนื้อหา ยังเป็นการนำเสนอเนื้อหาด้วยเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เป็นเรื่องใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก การทำงาน หรือแม้แต่ความตาย ซึ่งเนื้อหา ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่คุณผู้อ่านประสบได้จริง ดังนั้นเมื่อผู้เขียนสามารถนำเรื่องใกล้ตัวหรือเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตมานำเสนอในกลวิธีที่น่าสนใจจึงทำให้งานเขียนของผู้เขียนอยู่ในความสนใจของคนจำนวนมาก

ประการที่สอง การนำเสนอเนื้อหาของธรรมะของผู้เขียนไม่เพียงแต่ยังคงรายละเอียดของความเชื่อทางพุทธศาสนาตามวิถีคิดของชาวพุทธไว้เท่านั้น หากแต่ในการนำเสนอความเชื่อต่างๆ นั้นผู้เขียนยังให้หลักการและเหตุผลทางศาสนาที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ ด้วยเหตุนี้หนังสือธรรมะของผู้เขียนจึงเป็นที่ยอมรับของคนในยุควิทยาศาสตร์เช่นปัจจุบันนี้ได้ เนื่องจากเป็นการนำเสนอเนื้อหาที่อยู่บนหลักเหตุผลไม่ใช่อยู่บนความมโน

ประการที่สาม ภาพรวมของการนำเสนอเนื้อหาของธรรมะในทุกประเด็นผู้เขียนไม่เพียงแต่ต้องการให้ผู้อ่านปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือมีความเห็นคล้อยตามที่ผู้เขียนนำเสนอเท่านั้นหากแต่ผู้เขียนยังต้องการให้ผู้อ่านนำข้อคิดหรือทัศนคติที่ผู้เขียนนำเสนอไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมด้วย นอกจากนี้

ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า หากผู้อ่านได้อ่านและพิจารณางานเขียนของ ว.วชิรเมธี อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นว่าป็นงานเขียนที่มีประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะงานเขียนดังกล่าวสามารถเป็นคู่มือในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลง แ่งแย่ง และแบ่งพรรคแบ่งพวกกันอยู่ตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากลวิธีการเขียนในงานเขียนของ ว.วชิรเมธี ทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจ และน่าวิเคราะห์ได้อีก เช่น ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการนำเสนอข้อธรรมะในปัจจุบันกับกลวิธีการนำเสนอข้อธรรมะในสมัยพุทธกาลว่ามีความเหมือนหรือความต่างกันอย่างไร เพื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการในกลวิธีการนำเสนอข้อธรรมะ

บรรณานุกรม

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2550). **วรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจือ สตะเวทิน. (2517). **ตำรับร้อยแก้ว**. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2524). **เขียนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- บุญศิริ ภิญญาอินันท์, และอมรรัตน์ เนตรมุกดา. (2548). **ติดปีกธรรมะ: ภาษาพระ ภาษาใจ, ใน รวบรวมความ
จากการประชุมทางวิชาการ ภาษาสองสังคม วรรณคดีสองชีวิต**. ธเนศ เวศร์ภาดา. หน้า 68. กรุงเทพฯ:
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้า.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2535). **ธัมมวัจนโวหาร**. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปลื้อง ณ นคร. (2512). **ตำราเรียงความชั้นสูง**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2535). **ศิลปะแห่งการประพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- พระธรรมปิฎก. (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- รัตนภรณ์ บางจริง. (2537). **การวิเคราะห์ปาฐกถาธรรมของพระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญาันนทภิกขุ)**. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2549). **สุนทรียภาพแห่งชีวิต**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2547ก). **ธรรมะบันดาล**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2547ข). **ธรรมะดับร้อน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2548). **ธรรมะทำไม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2550ก). **ธรรมะงอกงาม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2550ข). **ธรรมะติดปีก**. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2550ค). **ธรรมะทอรัก**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

- _____. (2550ง). **ธรรมะหลับสบาย**. พิมพ์ครั้งที่ 26. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2550จ). **ธรรมะสบายใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2551ก). **คนสำราญ งานสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2551ข). **ธรรมะเกร็ดแก้ว**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2551ค). **สบตากับความตาย**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- _____. (2551, 16 กรกฎาคม). สัมภาษณ์โดย ณัฐธีร์ โกศลพิศิษฐ์ และ ชญาดา ลีวเฉลิมวงศ์, ที่สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5.
- วัลยา ช่างขวัญยืน. (2533). **ภาษาเพื่อการสื่อสาร**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุমানราชธน, พระยา. (2531). **การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อัครา บุญทิพย์. (2535). **การเขียน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออกคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.